

Література:

1. Ворона П.В. Місцеве самоврядування України в контексті розвитку представницької влади : монографія. Полтава: ПУЕТ, 2012. 341 с.
2. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Лазар І.Г. Основи державного управління та місцевого самоврядування : навчальний посібник. Київ: Дакор, 2007. 312 с.
3. Місцеве самоврядування в Україні: теорія і практика. Посібник для депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів / за ред. Б.А. Руснака. Одеса, 2011. 536 с.
4. Муніципальне право України: підруч. / за ред. В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.
5. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навчальний посібник / А.П. Лелеченко та ін. Київ: Генеза, 2017. 110 с.
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
7. Ткачук А.Ф. Місцеве самоврядування та децентралізація. Законодавство (навчальний модуль). Київ: ІКЦ «Легальний статус», 2016. 80 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-41>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Заяць Наталія Володимирівна

*доктор юридичних наук,
професор кафедри конституційного та адміністративного права
юридичного факультету
Державного університету інфраструктури та технологій
м. Київ, Україна*

Останнім часом ми є свідками того, як збройні конфлікти впливають на життя мільйонів людей, як руйнуються основи міжнародного гуманітарного права та права прав людини. Більшість актів насильства можна кваліфікувати як геноцид, воєнні злочини та злочини проти людяності виходячи з принципів міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права які в своїй основі виступають стандартами захисту, що вироблені на основі необхідності збереження гідності та людяності. Нові методи ведення війни ставлять мирне населення в таку ж небезпеку як і професійних солдат, адже гвалтування та сексуальне насильство застосовується як воєнна зброя, як тактика

припинення, демонстрування свого домінування та вселяння страху в суспільстві.

Протягом останніх 20 років, влада, політики, активісти та журналісти звертаються до тематики захисту прав людини в умовах збройних конфліктів, адже воєнні дії як і терористичні акти загрожують правам людини в максимальній мірі. Складно уявити, що права людини можуть дотримуватись тоді, коли життя людини розглядається як «побічний збиток» під час бомбардувань, які спричиняють руйнацію та смерть. Смерть під час конфліктів є тільки одним з багатьох елементів, до яких також належать психологічна травма, руйнування фізичної та економічної інфраструктури, насильницькі переміщення людей, фізичні травми, нестача у постачанні харчів, води та електроенергії, а також втрата довіри та порушення нормальних людських відносин.

Одним з найважливіших правових зобов'язань, що пов'язано із втручанням у сферу прав людини є зобов'язання забезпечення відповідальності за такі порушення. У своїй промові Генеральний секретар Організації об'єднаних націй наголошував на тому, що повага до верховенства права передбачає наступне: «всі особи, інституції та організації, в публічній та приватній сферах, включно з державою, є відповідальними перед законами, які прийняті в належному порядку, рівною мірою застосовуються, належать незалежному розгляду у встановленому законом порядку та відповідають міжнародним нормам та стандартам в сфері прав людини. Це також вимагає різноманітних заходів із забезпечення дотримання принципів верховенства права, рівності перед законом, справедливості застосування закону, розподілу влади, участі у виробленні рішень, правової визначеності, уникнення свавілля, процедурної та правової транспарентності» [1].

Відповідальність держав за порушення міжнародного гуманітарного права та міжнародного права людини є основою міжнародного права. Питання відповідальності держави розвивалось від принципу *pacta sunt servanda*, значення якого полягає в тому, що кожен діючий договір є обов'язковим для сторін, що його підписали та повинен бути дотриманий ними через добровільну згоду. (Vienna Convention on the Law of Treaties, Art.26). Навіть поза договірних зобов'язань Комісія міжнародного права, керуючись основними принципами міжнародного права, розробила правові норми, що стосуються відповідальності держав у випадках порушення державою учасником міжнародних зобов'язань. Відповідно до цих норм, держава є відповідальною за порушення міжнародних прав людини та гуманітарного права в контексті збройного конфлікту, якщо порушення обумовлено наступними пунктами:

– Порушення вчинені органами держави, включно із збройними силами;

- Порушення вчинені особами або іншими органами уповноваженими на здійснення державної влади;
- Порушення вчинені особами чи групами осіб відповідно до наявних інструкцій або під керівництвом чи безпосереднім контролем;
- Порушення вчинені приватними особами або групами осіб які їх визнають та сприймають як власні вчинки [2].

Можна стверджувати, що і міжнародне і національне право наголошує, що визнання відповідальності Держави за порушення міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини повинно привести до погодження Державами, по-перше, заходів із відшкодування збитків яких завдано відповідним порушеннями, а по-друге, заходів із попередження таких порушень в майбутньому. Такі заходи можуть варіюватися від виплати репарацій жертвам та їх сім'ям, та надання гарантій від майбутнього повторного втручання, до застосування правових механізмів щодо попередження зловживань в майбутньому. Тоді як обов'язок сплатити Державою репарації за акти насильства за міжнародним правом є безсумнівним та не викликає суперечностей, то у виплатах окремим жертвам таких репарацій на основі міжнародного гуманітарного права було відмовлено декількома національними судами. У справі, *Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro*, Міжнародний Суд ООН визнав, що Сербія порушила свої зобов'язання щодо попередження та покарання за акти геноциду. Суд вирішив, що Сербія повинна «вжити ефективних заходів для покриття всіх збитків за своїми зобов'язаннями відповідно до Конвенції про протидію та покарання злочинів геноциду... та передати всі індивідуальні скарги щодо геноциду або подібних порушень до Міжнародного Кримінального Трибуналу щодо бувшої Югославії, та тісно співпрацювати з цим Трибуналом. (Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (*Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro*), Judgment, I.C.J. Reports 2007, P.43). Міжамериканський Суд з прав людини та Європейський Суд з прав людини посилались на міжнародне звичаєве право щодо обов'язків Держави надавати виплату компенсацій жертвам порушень прав людини [3].

Повинно бути додатково зазначено, що за міжнародним правом, у випадку визнання винним у грубому порушенні міжнародного права прав людини та гуманітарного права окрему особу, це не виправдовує Державу від міжнародної відповідальності та навпаки.

Література:

1. The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies: Report of the Secretary-General. S/2004/616, Para.6 United Nation Publication

2. Yearbook of the International Law Commission, 2001, Vol. II (Part 2), p. 26). Report of the Commission to the General Assembly on the work of its fifty-third session, United Nations Publication New York and Geneva, 2007. 214 p.

3. International legal protection on Human Rights in armed conflict United Nations Human Rights Office of the High Commissioner New York and Geneva, United Nations Publication, 2011. 124 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-42>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Зицик Сергій Григорович

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри права
Луцького національного технічного університету
м. Луцьк, Україна*

У наукових колах адміністративістів під адміністративно-правовим статусом розуміють: а) правове становище особистості в її відносинах із суб'єктами виконавчої влади, яке врегульоване нормами державного та адміністративного права; б) комплекс конкретно визначених суб'єктивних прав і обов'язків, які закріплені за відповідним суб'єктом права нормами адміністративного права, які реалізуються даною особою, як в адміністративних правовідносинах, так і поза ними. Отже, завдяки адміністративно-правовому статусу визначаються межі діяльності суб'єкта права щодо інших фізичних чи юридичних осіб і держави, окреслюється його місце в системі суб'єктів адміністративного права [1, с. 43].

Служба в органах місцевого самоврядування має деякі спільні риси з державною службою, а також багато відмінностей, актуальних як при впровадженні реформи державної служби так і для реалізації реформи децентралізації. При реформуванні державної служби основний акцент робиться на кадровому забезпеченні, підготовці кваліфікованих працівників, підвищенні кваліфікації, кар'єрному рості державних службовців. Ключовими напрямками реформи децентралізації є ефективність роботи, функціональне спрямування, розподіл повноважень. Разом зі збільшенням обсягом фінансування органи місцевого самоврядування отримали тягар нових завдань, які вдається реалізувати лише завдяки прийняттю якісних управлінських рішень.

До ключових відмінностей у діяльності служб, що визначені у різних нормативних актах, варто віднести: